

EUROOPA KOHTU OTSUS

11. märts 1997*

Töötajate õiguste kaitse äriühingu üleminekul

Kohtuasjas C-13/95,

mille esemeks on Euroopa Kohtule EÜ asutamislepingu artikli 177 alusel Arbeitsgericht Bonni (Bonni töökohus) esitatud taotlus, millega soovitakse saada nimetatud kohtus pooleliolevas vaidluses järgmiste poolte vahel:

Ayse Süzen

ja

Zehnacker Gebäudereinigung GmbH Krankenhausservice,

Lefarth GmbH, menetlusse astuja,

eelotsust nõukogu 14. veebruari 1977. aasta direktiivi 77/187/EMÜ (äriühingute, ettevõtete või nende osade üleminekul töötajate õigusi kaitsvate liikmesriikide õigusaktide ühtlustamise kohta, EÜT L 61, lk 26) tõlgendamise kohta,

EUROOPA KOHUS

koosseisus: president G. C. Rodríguez Iglesias, kodade esimehed J. C. Moitinho de Almeida, J. L. Murray ja L. Sevón, kohtunikud P. J. G. Kapteyn, C. Gulmann, D. A. O. Edward, J.-P. Puissochet (ettekandja), G. Hirsch, P. Jann ja H. Ragnemalm,

kohtujurist: A. La Pergola,

kohtusekretär: vanemametnik D. Louterman-Hubeau,

arvestades kirjalikke märkusi, mille esitasid:

– Zehnacker Gebäudereinigung GmbH Krankenhausservice, esindaja: advokaat Christof Brößke, Villingen,

– Saksamaa valitsus, esindajad: liitvabariigi majandusministeeriumi kõrgem ametnik Ernst Röder ja sama ministeeriumi *Assessor* Gereon Thiele,

– Belgia valitsus, esindaja: välisministeeriumi õigustalituse haldusdirektor Jan Devadder,

* Kohtumenetluse keel: saksa.

– Prantsusmaa valitsus, esindajad: välisministeeriumi õigusosakonna asedirektor Edwige Belliard ja sama talituse asjur Anne de Bourgoing,

– Ühendkuningriigi valitsus, esindajad: *Assistant Treasury Solicitor* John E. Collins ja Derrick Wyatt, *QC*,

– Euroopa Ühenduste Komisjon, esindajad: õigustalituse ametnik Christopher Docksey ja sama talituse juures tegutsev liikmesriigi ametnik Horstpeter Kreppel,

arvestades kohtuistungil ettekannet,

olles 18. juuni 1996. aasta kohtuistungil ära kuulanud suulised märkused, mille esitasid pr Süzen (esindaja: advokaat Christoph Krämer, Bonn), Zehnacker Gebäudereinigung GmbH Krankenhausservice (esindaja: advokaat Christof Bröbke), Lefarth GmbH (esindaja: advokaat Nikolaus Christ, Rösrath), Saksamaa valitsus (esindaja: Ernst Röder), Prantsusmaa valitsus (esindaja: Anne de Bourgoing), Ühendkuningriigi valitsus (esindaja: Derrick Wyatt) ja Euroopa Ühenduste Komisjon (esindaja: õigustalituse ametnik Klaus-Dieter Borchardt),

olles 15. oktoobri 1996. aasta kohtuistungil ära kuulanud kohtujuristi ettepaneku,

on teinud järgmise

otsuse

1. Arbeitsgericht Bonn esitas 30. novembri 1994. aasta määrusega, mis saabus Euroopa Kohtusse 18. jaanuaril 1995, EÜ asutamislepingu artikli 177 alusel kaks eelotsuse küsimust nõukogu 14. veebruari 1977. aasta direktiivi 77/187/EMÜ (äriühingute, ettevõtete või nende osade üleminekul töötajate õigusi kaitsvate liikmesriikide õigusaktide ühtlustamise kohta, EÜT L 61, lk 26, edaspidi „direktiiv”) tõlgendamise kohta.

2. Need küsimused kerkisid esile kohtuasjas pr Süzen vs. äriühing Zehnacker Gebäudereinigung Krankenhausservice (edaspidi „Zehnacker”).

3. Pr Süzen töötas Zehnackeris, kes määras ta koristustöödele Aloisiuskollegi (Saksamaal Bonn-Bad-Godesbergis asuv keskaridusasutus) ruumides selle asutuse ja Zehnackeri vahel sõlmitud lepingu raames. Aloisiuskollegi ja Zehnackeri vahelise lepingu lõppemisel, mis jõustus 30. juunil 1994, koondas Zehnacker pr Süzeni ja veel seitse töötajat, kellele oli ülesandeks antud sama asutust koristada.

4. Seejärel usaldas Aloisiuskolleg oma ruumide koristamise alates 1. augustist 1994 äriühingule Lefarth, kes on põhikohtuasjas menetlusse astunud. Eelotsusetaotlusest ei nähtu, et Lefarth oleks pakkunud Zehnackerist koondatud töötajatele uut tööd.

5. Pr Süzen pöördus Arbeitsgericht Bonni poole ja palus tuvastada, et Zehnackeri koondamisteade ei lõpetanud tema töösuhet selle ettevõttega.

6. Leides, et kohtuvaidluse tulemus sõltub direktiivi tõlgendamisest, otsustas see kohus kohtuliku arutamise peatada ja esitada Euroopa Kohtule järgmised eelotsuse küsimused:

„1) Kas arvestades Euroopa Kohtu 14. aprilli 1994. aasta otsust kohtuasjas C-392/92: Christel Schmidt (EKL 1994, lk I-1311) ja 19. mai 1992. aasta otsust kohtuasjas C-29/91: dr Sophie Redmond Stichting (EKL 1992, lk I-3189), saab direktiivi 77/187/EMÜ kohaldada ka siis, kui äriühing lõpetab muu äriühinguga sõlmitud lepingu, et anda see üle järgmisele äriühingule?

2) Kas esimeses küsimuses kirjeldatud juhul on tegemist lepingu alusel toimuva üleminekuga direktiivi tähenduses, kui üle ei ole antud mingeid materiaalseid ega immateriaalseid tootmisvahendeid?”

7. Direktiivi artikli 1 lõikes 1 on sätestatud, et „direktiivi kohaldatakse äriühingu, ettevõtte või selle osa ülemineku suhtes teisele tööandjale lepingu alusel toimuva ülemineku või ühinemise tulemusena” [mitteametlik tõlge].

8. Eespool viidatud kohtuotsuses Schmidt otsustas Euroopa Kohus, et seda sätet tuleb tõlgendada nii, et selle kohaldamisalasse kuuluvad eelotsusetaotluses kirjeldatud juhtumi taolised olukorrad, kus ettevõtja usaldab lepinguga teisele ettevõtjale vastutuse koristustööde tegemise eest, mille eest ta enne vastutas ise, isegi kui seda tööd tegi enne üleminekut ainult üks töötaja. Enne seda oli Euroopa Kohus eespool viidatud kohtuotsuses Redmond Stichting leidnud, et „lepingu alusel toimuva ülemineku” mõistet saab kasutada olukorra kohta, kus ametiasutus otsustab lakata ühele juriidilisele isikule toetusi maksmast ja põhjustab sellega tema tegevuse täieliku ja lõpliku peatumise, et anda need üle teisele sama eesmärgiga juriidilisele isikule.

9. Oma kahe küsimusega, mida tuleb vaadelda koos, tahab eelotsusetaotluse esitanud kohus teada, kas direktiivi saab kohaldada ka olukorra suhtes, kus tellija, kes usaldas oma ruumide koristamise esimesele ettevõtjale, lõpetab end sellega sidunud lepingu ja sõlmib samade tööde tegemiseks uue lepingu teise ettevõtjaga, ilma et selle tehinguga kaasneks materiaalse või immateriaalse vara üleandmist ühelt ettevõtjalt teisele.

10. Direktiivi eesmärk on tagada majandusüksusega seotud töösuhete jätkumine omaniku muutumisest sõltumata. Selle direktiivi mõttes on ülemineku toimumise tõendamise otsustav kriteerium see, kas kõnealune üksus säilitab oma identiteedi, mida muu hulgas näitab asjaolu, et tema tegevus kas jätkub realselt või seda alustatakse uuesti (18. märtsi 1986. aasta otsus kohtuasjas 24/85: Spijkers, EKL 1986, lk 1119, punktid 11 ja 12, ning viimati 7. märtsi 1996. aasta otsus liidetud kohtuasjades C-171/94 ja C-172/94: Merckx ja Neuhuys, EKL 1996, lk I-1253, punkt 16; vt ka Euroopa Vabakaubanduse Assotsiatsiooni Kohtu 19. detsembri 1996. aasta nõuandvat arvamust kohtuasjas E-2/96: Ulstein ja Røiseng, [EFTA kohtulahendite kogumikus] veel avaldamata, punkt 27).

11. Selles osas ei saa lepingulise suhte puudumine võõrandaja ja omandaja või käesoleval juhul kahe ettevõtja vahel, kellest kõigepealt ühele, seejärel teisele on usaldatud õppeasutuse koristustööd, olla otsustava tähtsusega isegi siis, kui see võib tähendada, et direktiivi mõttes pole üleminekut toimunud.

12. Nagu eespool viidatud kohtuotsuse Merckx ja Neuhuys punktis 28 viimati leiti, kohaldatakse direktiivi alati, kui lepinguliste suhete kontekstis muutub ettevõtte tegevuse eest vastutav füüsiline või juriidiline isik, kes muutub seega ettevõtte töötajatele tööandjaks. Seega pole direktiivi kohaldamiseks vaja, et võõrandaja ja omandaja vahel oleks otsene lepinguline suhe, sest üleminek võib toimuda ka kahes etapis kolmanda isiku, näiteks omaniku või üürileandja vahendusel.

13. Et direktiivi saaks kohaldada, peab üleminek puudutama stabiilset majandusüksust, mille tegevus ei piirduks üksnes ühe kindla lepingu täitmisega (19. septembri 1995. aasta otsus kohtuasjas C-48/94: Rygaard, EKL 1995, lk I-2745, punkt 20). Üksuse mõiste tähendab siin inimeste ja vara organiseeritud kogumit, mis võimaldab konkreetse eesmärgiga majandustegevust ellu viia.

14. Et otsustada, kas üksuse ülemineku tingimused on täidetud, tuleb arvestada kõiki kõnealust toimingut iseloomustavaid faktilisi asjaolusid, sh eelkõige äriühingu või ettevõtte tüüpi, seda, kas materiaalne vara, s.t ehitised ja vallasvara on üle läinud või mitte, immateriaalse vara väärtust ülemineku ajal, seda, kas uus tööandja võttis suurema osa töötajaid üle või mitte, kas toimus klientide üleminek või mitte, samuti enne ja pärast üleminekut teostatud tegevuse sarnasus ning kas tegevus oli vahepeal peatatud ja kui, siis kui kaua. Siiski on need tingimused vaid kohustusliku üldhinnangu üksikud elemendid ning seega ei saa neid hinnata eraldiseisvatena (vt eriti eespool viidatud kohtuotsuse Spijkers punkti 13 ja kohtuotsuse Redmond Stichting punkti 24).

15. Nagu enamik menetlusse astujaid rõhutas, ei saa üksnes asjaolu põhjal, et endise ja uue töövõtja osutatav teenus on sarnane, järeldada, et majandusüksus oleks üle läinud. Majandusüksust ei saa taandada tema tegevusele. Tema identiteet sõltub ka teistest asjaoludest, nagu töötajad, juhtkond, töökorraldus, töömeetodid või olemasolevad töövahendid.

16. Pelgalt teenuste hankelepingu kaotamine konkurendi kasuks ei näita seega iseenesest ülemineku toimumist direktiivi tähenduses. Sellises olukorras säilib teenindusäriühing, kellega varem oli sõlmitud leping, ka ühe kliendi kaotamisel tervikuna, kui ei ole tõendatud, et üks tema ettevõtte või selle osa on üle antud uuele töövõtjale.

17. Samuti tuleb rõhutada, et kuigi eri kriteeriumide hulka, mida liikmesriigi kohus peab arvestama hindamisel, kas ettevõtte on tegelikult üle läinud või mitte, kuulub ka vara üleminek, ei välista selle vara puudumine tingimata ülemineku toimumist (vt eespool viidatud kohtuotsuse Schmidt punkti 16 ja eespool viidatud kohtuotsuse Merckx ja Neuhuys punkti 21).

18. Nagu käesoleva otsuse punktis 14 meenutati, peab liikmesriigi kohus kõnealust toimingut iseloomustavate faktiliste asjaolude hindamisel võtma muu hulgas arvesse äriühingu või ettevõtte tüüpi. Sellest tulenevalt varieerub eri kriteeriumidele omistatav tähtsus, mille alusel hinnata, kas ettevõtte on direktiivi tähenduses üle läinud või mitte, olenevalt selle tegevusest või ka äriühingus, ettevõttes või selle osas kasutatavatest tootmis- või käitamismeetoditest. Kui majandusüksus saab teatud sektorites tegutseda ilma märkimisväärse materiaalse või immateriaalse varata, ei saa sellise üksuse identiteedi säilimine teda puudutava tehingu toimumise järel oleneda sellise vara üleandmisest.

19. Ühendkuningriigi valitsus ja komisjon väitsid, et selleks, et majandusüksus, mis oli varem teenuste hankelepingu järgne töövõtja, oleks direktiivi tähenduses üle läinud, piisab teatud asjaoludel sellest, kui uus töövõtja võtab vabatahtlikult üle suurema osa töötajaid, keda tema eelkäija just selle ülesande jaoks kasutas.

20. Selles osas tuleb meenutada, et asjaolude hulka, mida tuleb arvestada otsustamisel, kas ülemineku tingimused on täidetud või mitte, kuulub lisaks enne ja pärast üleminekut toimuva tegevuse sarnasusastmele ja äriühingu või ettevõtte tüübile ka see, kas uus

tööandja võtab suurema osa töötajaid üle või mitte (eespool viidatud kohtuotsuse Spijkers punkt 13).

21. Et aga teatavates sektorites, kus tegevus põhineb peamiselt tööjõul, võib ühise tegevuse raames pidevalt töötavate töötajate rühm moodustada majandusliku üksuse, tuleb tõdeda, et selline üksus võib säilitada oma identiteedi pärast üleminekut, kui uus tööandja mitte ainult ei jätkka kõnealust tegevust, vaid võtab ka üle nii arvu kui ka oskuste poolest olulise osa tööjõust, keda tema eelkäija just selle ülesande jaoks kasutas. Sel juhul, nagu öeldi eespool viidatud kohtuotsuse Rygaard punktis 21, omandab uus tööandja tegelikult vara organiseeritud kogumi, mis võimaldab tal stabiilselt jätkata üleantava äriühingu tegevuse või selle teatud tegevuse elluviimist.

22. Seda, kas üleminek käesoleval juhul toimus või mitte, tuleb eeltoodud tõlgendusmaterjali valguses otsustada eelotsusetaotluse esitanud kohtul.

23. Seega tuleb eelotsusetaotluse esitanud kohtu küsimustele vastata, et direktiivi artikli 1 lõiget 1 tuleb tõlgendada nii, et seda ei saa kohaldada olukorra suhtes, kus tellija, kes usaldas oma ruumide koristamise esimesele ettevõtjale, lõpetab end sellega sidunud lepingu ja sõlmib samade tööde tegemiseks uue lepingu teise ettevõtjaga, ilma et selle tehinguga kaasneks märkimisväärnes koguses materiaalse või immateriaalse vara üleandmist ühelt ettevõtjalt teisele ja ilma et uus ettevõtja võtaks üle nii arvu kui ka oskuste poolest olulise osa tööjõust, keda tema eelkäija just selle ülesande jaoks kasutas.

Kohtukulud

24. Euroopa Kohtule märkusi esitanud Saksamaa valitsuse, Belgia valitsuse, Prantsusmaa valitsuse ja Ühendkuningriigi valitsuse ning Euroopa Ühenduste Komisjoni kohtukulud ei hüvitata. Et põhikohtuasja poolte jaoks on käesolev menetlus liikmesriigi kohtus poolelioleva asja üks staadium, otsustab kohtukulude jaotuse nimetatud kohus.

Esitatud põhjendustest lähtudes

EUROOPA KOHUS,

vastuseks Arbeitsgericht Bonni 30. novembri 1994. aasta määrusega esitatud küsimustele, otsustab:

Nõukogu 14. veebruari 1977. aasta direktiivi 77/187/EMÜ (äriühingute, ettevõtete või nende osade üleminekul töötajate õigusi kaitsvate liikmesriikide õigusaktide ühtlustamise kohta) artikli 1 lõiget 1 tuleb tõlgendada nii, et seda ei saa kohaldada olukorra suhtes, kus tellija, kes usaldas oma ruumide koristamise esimesele ettevõtjale, lõpetab end sellega sidunud lepingu ja sõlmib samade tööde tegemiseks uue lepingu teise ettevõtjaga, ilma et selle tehinguga kaasneks märkimisväärnes koguses materiaalse või immateriaalse vara üleandmist ühelt ettevõtjalt teisele ja ilma et uus ettevõtja võtaks üle nii arvu kui ka oskuste poolest olulise osa tööjõust, keda tema eelkäija just selle ülesande jaoks kasutas.

Sevón

Kapteyn

Gulmann

Edward

Puissochet

Hirsch

Jann

Ragnemalm

Kuulutatud avalikul kohtuistungil 11. märtsil 1997 Luxembourgis.

Kohtusekretär

President

R. Grass

G. C. Rodríguez Iglesias